

atașantă tălmăcire. Orchestra a răspuns în plinătate, la un nivel al formei tehnice, al coeziunii și al participării la exigențele interpretative pomenite de la pupitru, care i-au făcut cinste.

În continuare, unul din pianiștii căruia Brașovul îi face întotdeauna vii manifestări de prețuire și pe atât de bună dreptate, Dan Grigore, a captivat și entuziasmat asistența compactă a serii cu *Concertul în si bemol minor* de Ceaikovski. Tinăra dar evoluata măiestrie a lui Dan Grigore nu se rezumă la extremele velocității, la vîrtejuri de octave, la mișcări de mare bravură, cînd sînt bine venite, ci a atins în chip vădit un stadiu înaintat de dominare a emisieii sunetului însuși, modelat, limitat, după voie, cu o fermă dar subtilă personalitate. În reacții ultra prompte, artistul acționează asupra lui proporționîndu-l, coordonîndu-l cu altele, prelucrîndu-l, epurîndu-l sau înăbușîndu-l, în neobișnuit de variate și de sigure jocuri de nuanță. Reflexul atacului se produce sobru, matematic, peremptoriu stăpînit, dar niciodată rece, mecanic sau antisponsan, în răsfringerile lui asupra muzicii. Talent recunoscut și din anii adolescenței lui, încă destul de apropiați, Dan Grigore a parcurs mult dintr-o cale rar deschisă pianiștilor, chiar foarte buni: aceea a veritabilei stăpîniri a sunetului.

Concertul în si bemol minor de Ceaikovski, în versiunea interpretativă a lui Dan Grigore, a păstrat vigoarea, nervul, elanul nestăvilitei stîrniri a virtuozității, dar n-a întîlnit masivitățile, retorismul, insistența în patetism, tehnicitatea pentru ea însăși, mulțumită unei concepții care l-a făcut să apară mai puțin romantic decît și l-a însușit tradiția, dar poate nu mai puțin favorabil unor deosebit de interesante puneri în valoare speciale, atât instrumentale cît și de caracterizare muzicală.

Urmînd unei stagiuni simfonice consistente și celui mai de seamă festival de muzică de cameră de pînă acum, această izbutită prelungire de stagiune simfonică a făcut aproape neîntreruptă prezența muzicii în Brașov pînă peste miezul verii, confirmînd astfel și vocația pentru ea a culturii din acest însemnat oraș românesc.

Dacă însă pe tărîmul recitalului instrumental sau vocal, mai puțin cultivat decît ar fi fost de dorit în ansamblul vieții muzicale brașovene, cît și pe acela al concertelor simfonice de amatori, a căror activitate a fost foarte redusă în anul încheiat, s-ar fi putut ține pasul cu harnica orchestră a Filarmonicii „Gh. Dima“, totul ar fi fost desigur, chiar în această perioadă, încă mai cuprinzător. Nimeni n-ar fi regretat-o de fel.

Romeo ALEXANDRESCU

RECENZII

Constantin Brăiloiu, *Problèmes d'Ethnomusicologie*

Anul trecut s-au împlinit 80 de ani de la nașterea strălucitului muzician român (26 august 1893) și 15 ani de la moartea sa (20 decembrie 1958). Compozitor, pedagog, muzicolog și mai presus de toate folclorist și etnomuzicolog, otitorul școlii românești de folcloristică muzicală și unul din cei mai de seamă creatori ai etnomuzicologiei moderne, lucrările pe care ni le-a lăsat sînt departe de a fi cunoscute la înălțimea valorii și însemnătății lor. Risipite în felurite publicații apărute în țară și peste hotare: reviste, documente ale unor congrese științifice, lucrări colective, broșuri tipărite adesea pe cheltuiala sa ș.a.m.d., adunarea lor și republicarea celor mai de seamă din ele — dacă nu a operelor complete — se impune, după cum se impune și traducerea scrierilor sale în limbile franceză (cele care nu au fost publicate inițial în această limbă), în engleză și germană. Pentru noi, popularizarea lucrărilor lui Constantin Brăiloiu nu este numai un act de patriotism ci și o datorie față de cultura universală. Buna cunoaștere a gândirii sale științifice, a metodologiei născocite și aplicate de acest „geniu al metodei“ cum l-a caracterizat André Schaeffner, a tezelor de nebmănuită valoare pe care spiritul său analitic și clarvăzător le-a elaborat

vor contribui efectiv la propășirea muzicologiei și etnomuzicologiei din lumea întregă.

Un promițător început a fost făcut de Uniunea Compozitorilor din Republica Socialistă România. Sub oblăduirea sa, Editura Muzicală a scos pînă în prezent trei volume de *Opere* (1967, 1969 și 1974), îngrijite și prefăcute de Emilia Comișel. Primele două volume sînt ediția bilingvă, în limba franceză și în traducere românească, a unui număr de treisprezece din scrierile pe care Const. Brăiloiu le-a publicat în a doua parte a vieții sale, iar al treilea volum — deși lucrările de folcloristică și etnomuzicologie sînt departe de a fi epuizate — cuprinde „cronici“, apărute în țară și peste hotare în limbile română, franceză, germană și engleză. Completa epuizare a primelor două volume ar trebui să fie îndemn pentru reeditarea lor într-o formă îmbunătățită, ținînd seamă de observațiile și sugestiile făcute în acest sens (v. *Revista de etnografie și folclor* nr. 4 1972, pp. 329—340). Reeditarea este cu atât mai necesară cu cît, din cele ce se publică la noi, se poate constata că importante lucrări ale lui C. Brăiloiu nu sînt încă cunoscute după cum s-ar cuveni.

Volumul de față, intitulat *Probleme de etnomuzicologie*, publicat în condiții grafice cu totul excepționale de Editura Minkoff din Geneva, își propune — la rîndul său — să popularizeze opera învățatului român, cunoscută doar unui cerc restrîns de specialiști și aproape cu totul ignorată în S.U.A., în ciuda dimensiunilor și profunzimilor ei teoretice.

Inițiativa publicării acestei culegeri de studii se datorează eminentului învățat francez Gilbert Rouget

de la „Département d'ethnomusicologie du Musée de l'Homme" și „Centre National de la Recherche Scientifique" din Paris, apropiat colaborator al lui Const. Brăiloiu în „perioada franceză" a vieții și activității acestuia. În prefața pe care a scris-o, G. Rouget mulțumește lui S. Baud-Bovy și lui A. Schaeffner pentru prețiosul lor sfat în legătură cu alegerea textelor precum și lui F. Lesure și P. Souvchinsky, fără sprijinul și încurajarea cărora volumul — publicat sub patronajul Societății franceze de muzicologie — nu ar fi văzut lumina tiparului.

Volumul republică în facsimil treisprezece lucrări, apărute între anii 1931 și 1958 în Franța (Paris și Abbeville), Elveția (Geneva, Basel și Zürich), Spania (Barcelona), Belgia (Bruxelles), Ungaria (Budapesta) și R. F. Germania (Kassel). Îngrijitorul le-a orînduit după cum urmează : I. Metodologie și critică : *Esquisse d'une méthode de folklore musical, Sur une ballade roumaine (La Mioritza), A propos du jodel, Le folklore musical, Musicologie et ethnomusicologie aujourd'hui, Réflexions sur la création musicale collective* ; II. Sistematică. a) Poetică și ritmică : *Le giusto syllabique, Le vers populaire roumain chanté, La rythmique enfantine. Notions liminaires, Le rythme aksak* ; b) Pentatonism și prepentatonism : *Sur une mélodie russe, Un problème de tonalité (La métabole pentatonique)* și *Pentatonismes chez Debussy*.

Competența și judicioasa prefață a lui Gilbert Rouget dă cititorului o seamă de lămuriri asupra cuprinsului, sensului și valorilor fiecărei scrieri în parte, cu referiri și asupra altor lucrări ale lui C. Brăiloiu, necuprinse între scoarțele acestui volum.

Între altele aflăm aci că în anul morții sale (1958), Const. Brăiloiu a înaintat Centrului național al cercetării științifice din Paris un raport în care anunța elaborarea unei noi lucrări : o cuprinzătoare monografie asupra „cîntărilor, riturilor și obiceiurilor funerare țărănești ale unei regiuni de mică întindere a României [...] și anume extremitatea de nord-vest a județului Gorj (Oltenia)". Materialele documentare, culese din 56 de localități, păstrate în două dosare totalizînd aproximativ șase sute de pagini dactilografiate, însoțite de vreo cinci sute de fotografii, se referă la o categorie străveche de cîntări funerare de pur ceremonial și prin opoziție cu bocetele interzise rubedeniilor mortului. Executarea lor comportă o seamă de rituri necunoscute încă. Prea puținele publicații de texte de acest fel (bineînțeles fără muzică) nu lasă să se bănuiască nici amploarea și nici semnificația lor.

Vorbînd despre interesul pe care l-ar avea publicarea acestei lucrări, C. Brăiloiu adaugă :

„— după cunoștințele mele, nici o cercetare atît de amănunțită nu a fost făcută vreodată asupra unui singur obiect și asupra unei atît de mici întinderi teritoriale ;

— materialele în chestiune sînt de un interes muzical, literar și etnografic cu atît mai mare cu cît cîntările ceremoniale funebre ale românilor par să fie necunoscute popoarelor vecine ;

— transcrierea sinoptică a melodiilor, așa cum o practic de vreo douăzeci de ani și pe care au adoptat-o și alți cercetători, în Franța și în alte țări, poate contribui la o analiză comparativă temeinică ;

— transcrierea fonetică a vorbirii țărănești, făcută adesea după fonograme (afară de cazul în care textele au fost stenografiate), reproduce limbajul interlocutorilor noștri și stilul lor expresiv ;

— fotografiile, care nu ar mai putea fi făcute actualmente, sînt de o valoare cu totul deosebită".

C. Brăiloiu plănuia să publice întreaga lucrare în trei volume : primul volum urma să cuprindă studiul și textele propriuzise (versuri, informații, chestionare), al doilea traducerea în limba franceză (deja începută), iar al treilea melodiile și fișele informatorilor.

Din nefericire moartea timpurie a marelui nostru învățat ne-a văduvit de această deosebit de interesantă și de importantă lucrare, la care — după cum se știe — ținea în mod cu totul deosebit. *Despre bocetul de la Drăguș (Jud. Făgăraș)*, București 1932, *Ale mortului din Gorj*, București 1936, *Bocete din Oaș*, București 1938, chestionarele pentru culegerea obiceiurilor legate de moarte, pe care le-a întocmit în colaborare cu H.H. Stahl (a se vedea : H. H. Stahl, *Monografia unui sat*, București 1939, pp. 124—134 și *Indrumări pentru monografiile sociologice*, București 1940, pp. 327—336), precum și nenumăratele culegeri păstrate în colecțiile Institutului de etnografie și folclor ne vorbesc elocvent despre preocupările sale în legătură cu folclorul și obiceiurile legate de înmormîntare. Nu s-ar putea oare lua în considerație publicarea acestor materiale culese și prelucrate de C. Brăiloiu ? Ele ar putea alcătui — sînt sigur — un valoros tom al marii colecții a folclorului nostru.

Gilbert Rouget își încheie prefața cu o succintă notă biografică a lui Const. Brăiloiu și cu cîteva indicații în vederea corijării unor erori de tipar care s-au strecurat în edițiile anterioare ale lucrărilor republicate aci.

Indicațiile deosebit de prețioase pe care Const. Brăiloiu ni le dă în legătură cu culegerea muzicii populare și a întregului complex de fapte care o determină și în sinul căreia viețuiește, normele în vederea clasificării și prelucrării documentelor culese, notarea sinoptică a melodiilor pe care a imaginat-o în vederea studierii complicatului proces al creației muzicale colective (în care procedeul variației se află în loc de frunte), pătrunzătoarea analiză critică pe care o face conceptului de folclor muzical, ascuțișul critic cu care demască tezele retrograde, ca de pildă teoria bunurilor culturale decăzute, incapacitatea poporului de a crea, nimicnicia muzicii populare (ca și a culturilor muzicale extra-europene) față de sacrosancta muzică savantă a Europei Occidentale — arme ideologice reacționare în slujba colonialismului și neocolonialismului, a exploatarei omului de către om —, uluitor de riguroasele sisteme metrice, ritmice și melodice ale cîntecului popular pe care le-a dezvăluit și le-a codificat, identificarea acelor structuri muzicale primare (ritmuri, scări, formule, închegări formale, intonații și emisiuni vocale etc) a căror obîrșie se află în însăși constituția psiho-fizică a omului și a căror cunoaștere impune o restructurare fundamentală a cercetărilor de folclor comparat... iată doar cîteva din cele cuprinse în volumul de față. Sînt roade ale gîndirii sistematice a lui Constantin Brăiloiu, temeinic și fără conținere bazată pe

cercetarea metodică, laborioasă, a faptelor, a celor mai mici amănunte și a relațiilor dintre ele. Sint cuceriri neprețuite pe care marele om de știință român le-a dăruit culturii muzicale universale.

Tiberiu ALEXANDRU

„Columnele patriei”

Sub egida Editurii muzicale a Uniunii Compozitorilor și a Consiliului Central al Sindicatelor, a apărut volumul de *poeme scenice*, intitulat sugestiv „Columnele Patriei”. Versurile cîntecelor aparțin poetului Ioan Meîtoiu, iar muzica este semnată de un mănunchi de valoroși compozitori: Sabin V. Drăgoi, Ioan D. Chirescu, Dimitrie Cuclin, Gheorghe Dumitrescu, Dumitru D. Botez, Alexandru Pașcanu, Zoltan Aladar, Mircea Neagu, Florin Comișel, Gheorghe Bazavan, Dinu Stelian și C. I. Băciu.

Cum era și firesc, propunîndu-și o astfel de temă, poetul Ion Meîtoiu a ales un mănunchi de versuri vibrante, dedicate patriei socialiste în majoritatea lor abordînd teme ale contemporaneității românești, pătrunse de adînc mesaj patriotic.

Inspirate de sinceritatea directă a versurilor, de sugestivitatea titlurilor („Oratoriul Patriei”, „Inima noastră arde pe înălțimi”, „Fintina vie”, „Cetățile focului vestinc”, „Baladă pentru uzina noastră”, „Alchimiile solare”, „Fiii pădurilor noastre”, „Stelele minerilor”, „Porțile de Fier”, „Noi, tinerii din România”), fiecărui titlu literar îi corespunde în ordine, următoarele coruri: *Odă României* (Al. Pașcanu), *Slăvim Republica* (Dinu Stelian), *Cîntare Republicii* (Gh. Dumitrescu); *Inima noastră* (D. D. Botez), *Florile patriei* (D. Cuclin), *Cu inima de cîntec plină* (S. Drăgoi); *Lîngă marile furnale* (Fl. Comișel), *Cîntec la marele Bluming* (Gh. Dumitrescu); *Cîntec pentru uzina noastră* (Gh. Dumitrescu), *Partid cuceritor* (A. Zoltan); *Cîntec la marele combinat* (Gh. Dumitrescu), *Foșnesc pădurile* (Ion Băciu), *Fruntea sus, forestieri* (Gh. Dumitrescu), *Forestierii* (I. D. Chirescu); *Noi minerii* (I. D. Chirescu), *Sîntem acei ce căutăm comori* (Gh. Dumitrescu); *Dunăre maică bătrînă și Aceasta e hidrocentrala noastră* (Gh. Bazavan), *Cîntec la Porțile de Fier* (Gh. Dumitrescu); *Noi tinerii din România* (M. Neagu), *Urcă tricolorul* (Fl. Comișel); *Steagul Țării Românești* (I. D. Chi-

rescu). Poeziile lui Meîtoiu au fost transpuse într-o inspirată haină sonoră, prin melodii simple, cantabile, ce se rețin chiar de la primul contact, în care se simte influența folclorului, fie citat, fie prelucrat într-un stil larg accesibil, distinse din punct de vedere melodic.

Poemele „Columnele Patriei”, pe lîngă aleasa calitate literară a versurilor, beneficiază, fiecare în parte, de indicații generale de regie, ceea ce conferă volumului o notă de inedit, iar posibilei lor montări scenice, virtuți de expresie. Sîntem convinși, în forma în care au fost concepute, vor cuceri în primul rînd adevărata sutelă de formații ale artiștilor amatori din patria noastră.

Constantin RASVAN

„Viața pasionată a lui Ciprian Porumbescu”

În muzicologia noastră nu este epuizat subiectul de emoționantă vibrație și cutremurător tragic al vieții compozitorului care a fost Ciprian Porumbescu.

Viața pasionată a lui Ciprian Porumbescu de Dragoș Vitenou (Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor, 1974), e mult cerută de public din momentul apariției, ceea ce dovedește interesul pentru subiect.

Cartea cuprinde o serie de imagini, adevărate fresce care ilustrează cu mult relief uman viața lui Ciprian Porumbescu, satul bucovinean al secolului trecut, precum și orașul în care freacă cultural cuprindea mari elanuri eliberatoare; tot astfel Viena, e creionată sugestiv, activitatea „României June” ocupînd primul plan al prezentării...

Alte aspecte, la Putna în 1871 — aniversarea cîtoriei lui Ștefan cel Mare și întrunirea românilor din toate provinciile despărțite prin granițe — procesul de răsădit al Arboroasei, apoi dragostea fără nădejde a lui Ciprian pentru Berta și prezențele ilustrate ale lui Miculi și apoi Verdi, apar în tablouri vii.

Sintetizarea realităților istorice și biografice cercetate de autor și prezentarea acestora aduc cărții o anumită valoare în domeniul literaturii de evocare.

Enea BORZA

Enea BORZA